

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ
КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНОГО, НЕОЛІМПІЙСЬКОГО ТА АДАПТИВНОГО СПОРТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня магістра
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт,
освітньою програмою «Спорт»

на тему: **«РОЗВИТОК СПОРТУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ
(НА ПРИКЛАДІ ФУТБОЛУ)»**

здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня
Столяра Едуарда Валентиновича

Науковий керівник: Кропивницька Т.А.,
кандидат фіз. вих., доцент

Рецензент: Чопілко Т. Г.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту

Рекомендовано до захисту на засіданні
кафедри (протокол № 3 від 24 листопада 2020 р.)

Завідувач кафедри: Матвеев С.Ф.
кандидат педагогічних наук, професор

(підпис)

Київ – 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ		4
ВСТУП		5
РОЗДІЛ 1 ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА РОЗВИТОК		7
1.1	МІЖНАРОДНОГО СПОРТУ	
	Вплив пандемії COVID-19 на організацію і проведення змагань	7
1.2	Фінансовий аспект впливу пандемії на розвиток спорту	10
1.3	Шляхи виходу з кризи	17
	Висновки до 1 розділу	20
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ		21
2.1	Методи дослідження	21
2.1.1	Аналіз науково-методичної літератури, документальних матеріалів, даних мережі Інтернет	21
2.1.2	Синтез та узагальнення	21
2.1.3	Системний підхід	22
2.1.4	Експертне опитування	22
2.2	Організація дослідження	22
РОЗДІЛ 3 ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ФУТБОЛУ		23
3.1	Вплив пандемії COVID-19 на організацію і проведення змагань в українському футболі	23
3.2	Фінансовий аспект впливу пандемії на розвиток українського футболу	24
3.3	Результати експертного опитування фахівців вітчизняного футболу	25
	Висновки до розділу 3	29

РОЗДІЛ 4 АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ	
ДОСЛІДЖЕННЯ	30
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ	
ДЖЕРЕЛ	33
ДОДАТКИ	38

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗВО - Заклади вищої освіти

МОК - Міжнародний олімпійський комітет

УЄФА - Спілка європейських футбольних асоціацій

УАФ – Українська асоціація футболу

ВСТУП

Актуальність теми. Пандемія COVID-19 вплинула на всі сфери життя - і спорт не є винятком. Заходи соціального дистанціювання, введені для обмеження розповсюдження коронавірусу, мали значний вплив на спортивні змагання.

Так, розіграші Ліги чемпіонів і Ліги Європи були перервані через обмеження. Турніри були дограні пізніше, але в іншому форматі, що передбачав менше матчів. Через пандемію сезон «Формули 1» не встиг навіть стартувати.

Навіть Ігри Олімпіади — одна з найпопулярніших спортивних подій у світі, були відтерміновані на рік. За прикладом Міжнародного олімпійського комітету, Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор також приймає рішення про перенесення Всесвітніх ігор 2021 року на 2022 рік [11].

По всьому світу тривалий час стадіони залишалися порожніми, оскільки через коронавірус впроваджені жорсткі міри запобігання поширенню хвороби.

Зараз постраждала кожна частина ланцюжка спортивної індустрії - від спортсменів, команд та ліг до засобів масової інформації, які транслюють та висвітлюють ігри.

Отже, дослідження, що спрямовані на аналіз впливу пандемії на розвиток міжнародного та вітчизняного спорту сьогодні є як ніколи актуальними.

Мета дослідження – обґрунтування перспектив розвитку вітчизняного футболу в умовах пандемії.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати вплив пандемії на розвиток міжнародного та вітчизняного спорту.
2. Узагальнити основні напрями впливу, що обумовили зміни у функціонуванні футболу.
3. Виділити основні проблеми та визначити подальші шляхи розвитку вітчизняного футболу в умовах пандемії.

Об'єкт дослідження: спорт в умовах пандемії.

Предмет дослідження: основні зміни, що відбулися у функціонуванні вітчизняного футболу під впливом пандемії COVID-19.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, документальних матеріалів та інформації мережі Інтернет; історичний; синтез та узагальнення; порівняння та аналогії; системний підхід; експертне опитування; методи математичної статистики.

Наукова новизна:

- вперше узагальнено основні напрями впливу, що обумовили зміни у функціонуванні футболу;
- доповнено дані щодо особливостей розвитку футболу в Україні.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути використані:

- Професійною футбольною лігою та Федерацією футболу України при плануванні розвитку свого виду спорту;
- спортивними футбольними клубами;
- спеціальними ЗВО України при підготовці та підвищенні кваліфікації фахівців у галузі фізичної культури та спорту в рамках навчальних дисциплін «Організаційні засади розвитку сучасного спорту», «Професійний спорт», «Неолімпійський спорт», «Адаптивний спорт» тощо.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота викладена на 42 сторінках друкованого тексту. Складається зі вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних літературних джерел і додатків. Список літератури включає 43 джерела. Матеріали дослідження ілюстровані 4 рисунками.

РОЗДІЛ 1

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО СПОРТУ

1.1 Вплив пандемії COVID-19 на організацію і проведення змагань

Пандемія COVID-19 вплинула на всі сфери життя - і спорт не є винятком. Заходи соціального дистанціювання, введені для обмеження розповсюдження коронавірусу, мали значний вплив на спортивні змагання.

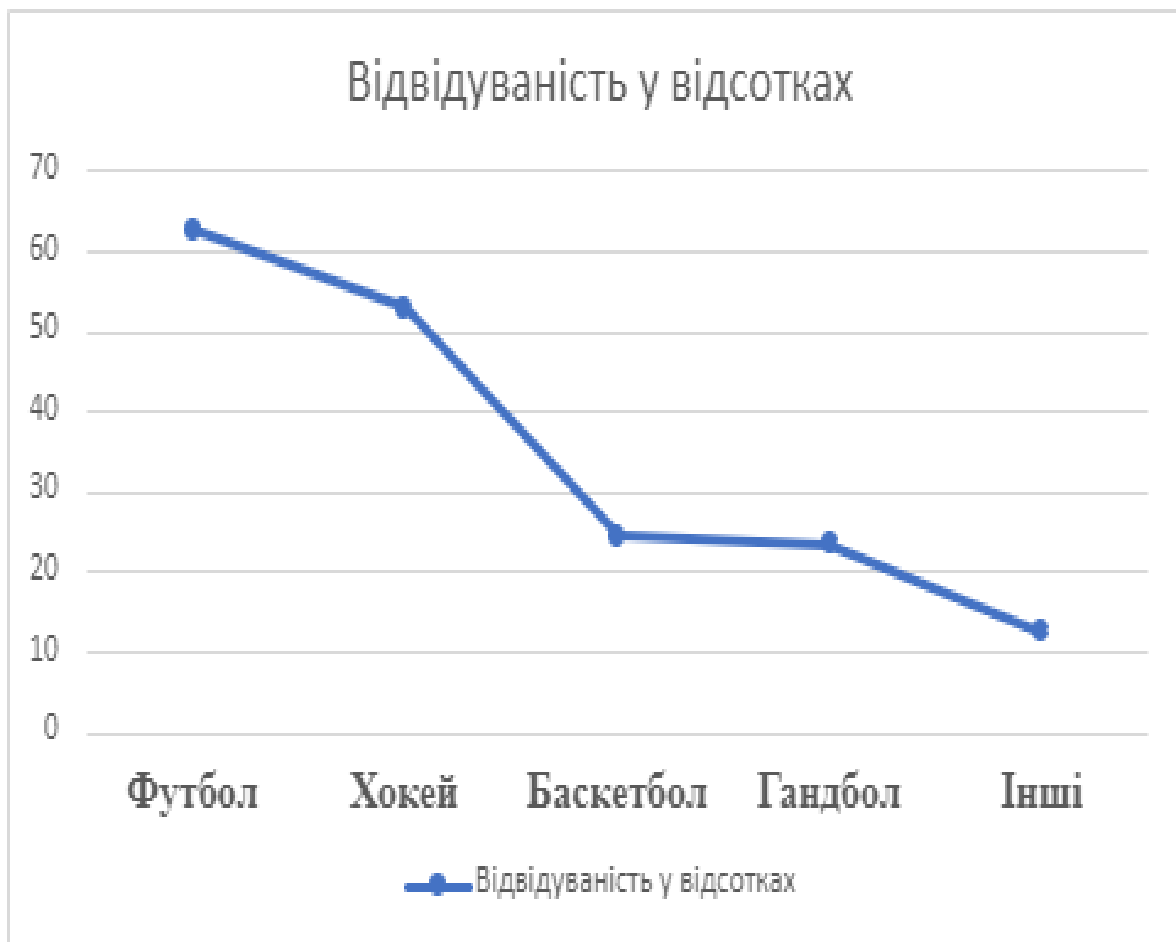
Не дивно, що COVID-19 також змінив спортивний календар, де професійні ліги скрізь припиняють свою діяльність, щоб обмежити поширення вірусу. Так, розіграші Ліги чемпіонів і Ліги Європи були перервані через обмеження. Турніри були дограні пізніше, але в іншому форматі, що передбачав менше матчів. Через пандемію сезон «Формули 1» не встиг навіть стартувати.

Навіть Ігри Олімпіади — одна з найпопулярніших спортивних подій у світі, були відтерміновані на рік. І тепер ігри в Токіо мають відбутися не у 2020 році, а у 2021 році. За прикладом Міжнародного олімпійського комітету (МОК), Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор також приймає рішення про перенесення Всесвітніх ігор 2021 року, які пройдуть у Бірмінгемі (США), на 2022 рік [23].

По всьому світу тривалий час стадіони залишалися порожніми, оскільки через коронавірус впроваджені жорсткі міри запобігання поширенню хвороби.

Японські бейсбольні команди тижнями грали на порожніх стадіонах. Китайська професійна баскетбольна ліга відклала початок сезону, тоді як Корея повністю скасувала їх. Варіанти також включають проведення матчів у районах, які менше постраждали від COVID-19, та переміщення навчальних закладів - і навіть ізоляцію цілих команд та їх керівного персоналу в єдину зону, як це роблять MLB та NRL. Існує прецедент для подібних дій: команди MLB раніше тимчасово переміщалися після урагану в США.

Науковці російського економічного університет ім. Плеханова провели соціологічні дослідження, спрямовані на вивчення ставлення вболівальників до відвідування спортивних заходів в умовах нової карантинної дійсності [19].

Рис 1.1 Відвідування спортивних заходів

Серед головних результатів:

- пандемія не відлякала вболівальників від відвідування стадіонів і арен. Майже 70% респондентів заявили, що готові повернутися на трибуни відразу ж, як це стане можливим (опитування проводилося до відновлення змагань);
- більшість опитаних (78,6%) готові витратити на спортивні заходи стільки ж, скільки і до пандемії, або більше;
- в цілому уболівальники лояльно ставляться до рекомендацій дотримання заходів з безпеки. Більше половини опитаних вважають, що стали вже звичними Санітайзер, маски, соціальне дистанціювання і температурний контроль обов'язковими умовами власної безпеки на трибунах;
- вболівальники пропонували свої заходи по організації змагань. Серед них - спеціальна розмітка, безконтактні двері і мильниці, хороша вентиляція у всіх приміщеннях, прохід без черг;

- 52,3% уболівальників впевнені, що існуючих заходів цілком достатньо; п'ята частина опитаних (20,6%) вважають, що повністю безпечним похід на стадіон буде лише тоді, коли пандемія закінчиться.

За прогнозами перенесення і скасування змагань скоротять дохід світової спортивної індустрії на \$ 61,6 млрд [3]. У дослідженні враховувалися професійні змагання з платними квитками і прогнозованою відвідуваністю не менше 5 тис. осіб. Всього на цей рік було заплановано 49 803 таких події. Однак, за оцінкою Two Circles, до кінця 2020-го зможуть відбутися лише 26 424 з них (53%). Підраховано, зокрема, що в березні пройшли лише 33% змагань - 1870 з 5584.

Два головних події літа - чемпіонат Європи з футболу і Ігри Олімпіади в Токіо - не відбулися. І хоча в УЄФА питання про скасування футбольного чемпіонату не розглядали, але керівництво проводило екстрену нараду і вивчило рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я. Рішення: у всіх містах, що прийматимуть матчі континентальної першості (в Амстердамі, Баку, Більбао, Будапешті, Бухаресті, Глазго, Дубліні, Копенгагені, Лондоні, Мюнхені, Римі, Санкт-Петербурзі), повинна бути медична база для допомоги людям, які будуть заражені вірусом COVID-19. Разом з тим керівництво УЄФА вирішило, що краще не проводити турнір, тому що епідемія могла б зірвати турнір.

Чиновники, що відповідають за проведення Олімпіади в Токіо, пропонували обговорити перенесення Ігор-2020. «Накладати вето ми не хочемо. До того ж занадто великі гроші були сплачені МОК за телетрансляції. Але чому б не відкласти змагання на рік або два?» - висловив спільну думку член виконавчої ради Оргкомітету Олімпіади Харуюкі Такахасі [27]. Тому Олімпійські ігри-2020 офіційно перенесено на 2021 рік.

Чемпіонат світу з хокею в Лозанні і Цюріху був скасований, так як відправляти його в іншу країну вже було пізно.

Президент Міжнародної федерації хокею Рене Фазель повідомив: «Якщо уряд Швейцарії продовжить 17 березня карантин, то і національні збірні не потраплять в травні на світовий форум» [28].

Прорив китайського вірусу на Апеннінський півострів позбавив мільйони людей улюбленої розваги, без якого неможливо уявити Італію: футбольна першість пішла на лікарняний. «Серія А офіційно припинена до 3 квітня. Ми робимо паузу», - повідомив офіційний Twitter-акаунт турніру. Думки уболівальників з приводу такого радикального рішення розділилися. Але більшість все-таки зійшлися на тому, що краще перечекати, ніж дивитися по телевізору, як при порожніх трибунах борються за скудетто «Ювентус» і «Інтер». Поновлення змагань відбулося лише 20 червня 2020 року.

Управлінці крупних північноамериканських ліг (НХЛ, НБА, МЛБ і МЛС) уважно стежать за ситуацією, але поки уникають суворих змін. Адже скасування навіть десятка поєдинків - це істотний удар як по економіці, так і по іміджу. Проте перший попереджуючий кидок завдали і за океаном, заборонивши представникам ЗМІ розмовляти з гравцями в роздягальнях після матчів. «Звичне спілкування журналістів з учасниками буде проводитися в спеціально обладнаних місцях, поза роздягалень або клубних приміщень. Ці зміни набирають чинності з вівторка» - йдеться в заяві. При цьому найкращий баскетболіст планети Леброн Джеймс зізнався, що якщо асоціація вирішить проводити зустрічі без глядачів, він не буде в цьому брати участь:

«Грати без фанатів - безумство. Я не вийду на майданчик. Нехай роблять, що хочуть» [29].

1.2. Фінансовий аспект впливу пандемії на розвиток спорту

Пандемія коронавірусу спричинила ударні хвилі по всьому світу, що призвело до надзвичайної ситуації в галузі охорони здоров'я, яка призвела до загибелі тисяч людей та занурення світової економіки в те, що, за попередженням Міжнародного валютного фонду, може бути найсерйознішим спадом з часів Великої депресії.

Постраждали всі аспекти спорту - від самих спортсменів до висвітлення у ЗМІ.

У 2018 році сумарна вартість спортивної індустрії становила 471 млрд доларів. Відбулося суттєве її збільшення на 45% відносно до 2011 року. І до поширення коронавірусу, єдиною траєкторією була тенденція до зростання. Проте скорочення активності у 2020 р. майже вдвічі очевидно позначиться на фінансових показниках галузі. Татум [22] припускає, що через зміни і переноси змагань дохід світової спортивної індустрії у 2020 році складе лише \$ 73,7 млрд, що на \$ 61,6 млрд менше, ніж прогнозувалося до спалаху COVID-19 (\$ 135,3 млрд).

Зараз постраждала кожна частина ланцюжка спортивної індустрії - від спортсменів, команд та ліг до засобів масової інформації, які транслюють та висвітлюють ігри.

Існує три основні канали доходу для спортивних ліг: трансляції (продаж прав засобам масової інформації), комерційне партнерство (рекламно-спонсорська діяльність) та прибутки у день матчів (продаж квитків, концесія стадіонів тощо).

Холл [24] порівнює професійні спортивні ліги з телевізійними каналами, де кожна команда в лізі схожа на певний ТВ-канал. Як і канали, команди мають власників, робітників та вболівальників. Загальний графік (правила гри та календар змагань) встановлюється лігами. Як у спорті, так і в розвазі - чим більше глядачів споживають товар, тим він цінніший.

Прибутки видів спорту залежать від телебачення, про що свідчать дані про доходи найбільших ліг за останні п'ять років. Глобальна вартість прав на спортивні ЗМІ становить близько 50 млрд. доларів, але 60% грошей від цієї суми припадає лише на 10 спортивних ліг. НФЛ має найбільший дохід серед усіх основних спортивних ліг.

У кожному виді спорту по-різному, але загальним принципом є те, що організатор розподіляє загальний дохід між клубами-учасниками. Зазвичай це мінімальна гарантована виплата з додатковими бонусами, пов'язаними з результатами та / або конкуренцією. Звичайно, окремі клуби можуть отримувати

власний дохід, змагаючись в інших турнірах, підписуючи власні угоди про спонсорство тощо.

Але принциповим є те, що фінансовий успіх будь-якого окремого клубу залежить від ліги. Колективна сила цих ліг щодо продажу прав на ЗМІ неймовірна. Нинішня телевізійна угода НБА коштує 24 мільярди доларів за дев'ять років. Англійська Прем'єр-ліга минулого року погодила новий контракт з телерадіокомпаніями на суму 12 мільярдів доларів протягом трьох років. Вища ліга бейсболу має семирічний контракт з засобами масової інформації на суму понад 5 мільярдів доларів.

Необхідність доходу від телебачення - це те, чому багато ліг розробляють надзвичайні плани для ігор без безпосередньої глядацької аудиторії. Західні ліги будуть дивитись на Азію, регіон, який першим постраждав від кризи, щоб побачити, що він далі робитиме.

Голова Асоціації європейських клубів Андреа Аньеллі розповів про фінансові наслідки пандемії COVID-19. Так, як розіграші Ліги чемпіонів і Ліги Європи були перервані через обмеження, УЄФА недорахується 575 мільйонів євро доходу від телекомпаній.

«Ми бачили, що Прем'єр-ліга втратила 330 мільйонів, а Бундес ліга - 200. Зараз ми погоджуємо з УЄФА цифри, які передбачають скорочення виплат за телевізійні права на Лігу чемпіонів і Лігу Європи на 575 мільйонів. Ці гроші не будуть розподілені», - сказав Аньеллі [25].

При цьому поки неясно, чи буде ця сума компенсуватися виключно з доходів клубів або ж і на частку самої УЄФА теж.

Спочатку клуби, що беруть участь в міжнародних турнірах, повинні були розділити суму призових в розмірі 2,55 мільярда євро. Загальна виручка євро кубків оцінювалася в 3,25 млрд.

Глобальний економічний спад, спровокований епідемією COVID-19, вдарив не тільки по незалежних від комерційної діяльності європейським футбольним клубам, але від нього потерпають і російські клуби. Це не дивно: в

періоди економічної нестабільності ряд проектів перестають отримувати фінансування, і спорт відноситься саме до них [8].

Так, бізнес Леоніда Федуна, співвласника «Спартака» і віце-президента, а також основного акціонера ПАТ «Лукойл», постраждав через нафтову кризу. Що стосується ЦСКА, 75% його акцій належать державній корпорації ВЕБ, посаду голови наглядової ради якої займає голова Уряду РФ Михайло Мішустін. В кінці 2019 р. президент РФ навіть висловив ідею про створення фонду підтримки професійного футболу [4]. Проте не цілком зрозуміло, в якій формі це передбачалося реалізовувати: як 100% фінансування або ж як допомогу професійним футбольним клубам, які відчувають брак коштів [8].

Однак у зв'язку з напруженою економічною ситуацією в країні в уряді на даний момент немає можливості виділяти великі суми на забезпечення футбольної індустрії. Офіційний спонсор ЦСКА - компанія «Аерофлот» - зазнає величезних збитків у зв'язку з припиненням перельотів і теж не в змозі матеріально підтримувати клуб. Ряд клубів - серед них не тільки згадані «Спартак» і ЦСКА, але також «Зеніт», «Динамо», «Рубін» і «Крила Советов» - намагаються оптимізувати витрати шляхом скорочення зарплат гравцям і тренерам [9].

Серед регіональних клубів першої жертвою став ФК «Луч» з Владивостока. 1 квітня було офіційно оголошено про його розпуск. Гроші, які виділялися на його фінансування з обласного бюджету, підуть на боротьбу з епідемією. Пізніше було оголошено, що група компаній ТАІФ планує урізати допомогу казанському «Рубіну» на 70%.

Пандемія вплинула не лише на ліги та клуби. Щоб пережити карантин, функціонери змушені скорочувати витрати, а основна їх частина - зарплати спортсменів. Чим вище суми контрактів, тим дорожче власникам команд обходиться вимушений простій, так що навіть великим клубам довелося домовлятися з гравцями про зниження виплат. В індивідуальних видах зупинені всі турніри, і, відповідно, у спортсменів немає можливості заробити призові.

Щоб допомогти клубам впоратися з фінансовими труднощами, багато гравців в європейських чемпіонатах погодилися на скорочення зарплат. Наприклад, «Барселона», яка до пандемії витрачала на зарплати \$ 600 млн в рік при загальних витратах в \$ 858 млн, знизилла виплати на 70%. За команду виступає Ліонель Мессі, найбільш високооплачуваний спортсмен світу за оцінкою Forbes. У сезоні 2018/19 з урахуванням рекламних доходів він заробив \$ 127 млн. Контракт Мессі обходиться клубу в суму більше \$ 80 млн в рік, включаючи гарантовані бонуси. Таким чином, через пандемію аргентинець може втратити близько \$ 50 млн.

Кріштіану Роналду разом зі своїми одноклубниками відмовився від зарплати за 4 місяці, з березня по червень, що заощадить «Ювентусу» \$ 97 млн, або приблизно 30% від зарплатного бюджету клубу. Якщо судити по доходах за минулий рік, для Роналду 30% контракту - це \$ 20 млн, а всього в сезоні 2018/19 він заробив \$ 109 млн.

Клуби французької Ліги 1 з початку квітня перевели футболістів в статус тимчасово безробітних, що автоматично скорочує зарплати на 30%. Клуби також отримали рекомендації Національної спілки професійних футболістів і французького Міністерства економіки та фінансів: вони запропонували прогресивну схему скорочення зарплат гравців, яка починається з 20% для зарплат від € 10 000 до € 20 000 на місяць і доходить до 50% для зарплат від € 100 000. Це особливо актуально для «ПСЖ»: у клубу найбільший зарплатний бюджет ліги - приблизно \$ 400 млн в рік. Майже 20% «з'їдає» контракт Неймара - \$ 70 млн на рік. У статусі тимчасово безробітного бразилець поки отримує \$ 4 млн на місяць (70% від зарплати), а можливе скорочення на 50% залишить гравцеві \$ 2 млн.

Сезон «Формули 1» не встиг навіть стартувати. Збитки несуть і власники серії, і організатори етапів, і команди. Так, бос «Альфа Таурі» Франц Тост підрахував, що кожне скасоване Гран-прі обходиться команді в € 1,5-2 млн. У зв'язку з цим деякі пілоти добровільно відмовилися від частини зарплат на користь співробітників команд. Тренд задали Карлос Сайнс і Ландо Норріс з

«Макларена», пізніше до них приєдналися володарі найбільших контрактів в королівських гонках: Себастьян Феттель з «Феррарі» і чемпіон сезону-2019 Льюїс Хемілтон з «Мерседеса». У минулому році Хемілтон отримав \$ 45 млн, Феттель - \$ 40 млн.

В американських лігах контракти спортсменів, як правило, обмежені умовами колективних угод і регулюються стелею зарплат. Крім того, в НБА та НХЛ існує поняття «ескроу»: це відсоток, який ліга щомісяця віднімає з зарплати гравця в окремий страховий фонд. Якщо в кінці сезону доходи спортсменів виявляються більше покладеної їм частки (50% в НХЛ і 51% в НБА), ліга забирає собі відсутню частину з ескроу. Якщо доходи ліги виявляються більше (але в останні роки це рідкість) - гравцям компенсують різницю за рахунок повернення ескроу.

НХЛ відсоток ескроу плаваючий, він змінюється кожен чверть сезону в залежності від того, як зарплатні бюджети клубів відрізняються від встановленого лігою коридору зарплат. Чим більше бюджети - тим вище ескроу. Коридор зарплат ліга зазвичай вираховує з доходів попереднього сезону: за основу беруть 50% «хокейного» доходу ліги, збільшують його на 5% (прогноз зростання) і відраховують від цієї суми 15% вниз і вгору.

У сезоні 2019/20 ліга може втратити значну частину доходу (в НХЛ не завершився навіть регулярний чемпіонат), так що деякі експерти прогнозують зростання ескроу в наступному сезоні, адже коридор буде нижче, а зарплати залишаться високими. Але колективна угода дозволяє НХЛ штучно змінювати прогноз на наступний рік, не прив'язуючись до доходу попереднього, і швидше за все ліга скористається цією можливістю.

Але щоб компенсувати розрив доходів в поточному сезоні, знадобляться додаткові заходи. За контрактом ліга може змінювати суму винагород в разі форс-мажору, але поки матчі не скасовані, позбавляти хокеїстів зарплати ніхто не буде. В якості тимчасового заходу асоціація гравців і НХЛ домовилися заморозити останню виплату сезону до 15 травня і вирішити її долю, коли ситуація проясниться. Для самого високооплачуваного (без урахування

рекламних доходів) гравця НХЛ, форварда «Торонто Мейпл Ліфс» Мітча Марнера, це означає заморозку \$ 1,23 млн до вирахування ескроу і податків. Ескроу в поточному сезоні дорівнює 14%, що для Марнера становить \$ 2,2 млн від його 16-мільйонного контракту. З огляду на, що в попередніх п'яти сезонах при середньому ескроу 14% гравцям поверталось близько 3%, навряд чи за сезон 2019/20 повернеться хоч щось.

Баскетболісти НБА теж пішли на тимчасове скорочення: починаючи з 15 травня 25% їхніх зарплат будуть відраховуватися на рахунок ескроу додатково до стандартних 10%, поки ліга не прийме рішення про долю решти матчів (в НБА теж не дісталися до плей-офф). Коли це станеться, ліга зможе утримати по 1% зарплат гравців за кожну скасовану гру. Для найбільш високооплачуваних баскетболістів світу Леброна Джеймса, Стефена Каррі і Кевіна Дюранта 1% контракту становить \$ 300 000 - \$ 380 000.

У найбільш респектабельних індивідуальних видах спорту через пандемію не проводяться турніри, тобто спортсмени позбавлені можливості заробляти призові. Так, в тенісі за перемогу в одиночному розряді на турнірі «Великого шолома» (два з них вже скасовано) гравець отримує \$ 2-4 млн, близько \$ 1 млн можна виграти на великому турнірі серії Мастерс 1000, від \$ 300 000 до \$ 500 000 - на турнірах АТР 500, близько \$ 100 000 - в категорії АТР 250.

Однак топ-гравці більше половини своїх доходів отримують від спонсорських контрактів, і багато в чому тому зараз дуже активно ведуть себе в соцмережах, привертаючи увагу уболівальників. У 2019 р. Роджер Федерер з \$ 93,4 млн доларів доходу \$ 86 млн отримав від рекламних угод. Перший номер світового рейтингу Новак Джокович заробив на маркетингу \$ 30 млн з \$ 50,6 млн, а Рафаель Надаль - \$ 26 млн з \$ 35 млн. А ось для гравців нижній частині рейтингу призові - єдине джерело доходу, тому Джокович, Надаль і Федерер вже планують зібрати для гравців з позицій з 200-ї по 700-у \$ 3,5-4 млн фінансової допомоги. У цьому лідерів рейтингу планують підтримати АТР і організатори турнірів «Великого шолома».

Найуспішніші гольфісти Тайгер Вудс і Філ Мікельсон, заробили на турнірах \$ 9,9 млн і \$ 12,4 млн, відповідно. На рекламних контрактах вони отримали набагато більше - \$ 54 млн і \$ 36 млн. Як рекламодавці традиційного для гольфу преміального сегмента відреагують на пандемію, передбачити складно. Багато чого буде залежати від онлайн-активності спортсменів в період карантину і від того, коли турніри повернуться в телеефір [21].

1.3. Шляхи виходу з кризи

Але в сьогоденній ситуації пандемії через тимчасове припинення змагальної діяльності ліги не зможуть виконувати свої зобов'язання перед телебаченням, отже призведе до відсутності доходу від матчів. Відсутність доходу означає відсутність клубів. З іншого боку, спортивні канали також не отримують цікавого контенту для показу глядачам. Проте, відшукуючи можливі шляхи виходу з ситуації, ЗМІ шукають нові способи залучення споживачів. Наприклад, такі спортивні мовники, як ESPN та Fox Sports, демонструють архівні матеріали, документальні фільми, змагання з кіберспорту, намагаючись утримати споживачів. Окремі ліги роблять те саме. NFL з 2009 року робить кожен гру доступною на своєму прямому каналі Game Pass. Така стратегія призвела до 500-кратного збільшення щоденних реєстрацій на послугу.

Марк Татум, заступник уповноваженого та головний операційний директор НБА, описав стратегію ліги для Всесвітнього економічного форуму: «Ми розпочали змагання NBA 2K (кіберспортивний формат гри), в яких гравці грають з дому. Ми прискорили виробництво, щоб випустити документальний фільм про Майкла Джордана. Ми проводимо карантинні вечірки в прямому ефірі в соціальних мережах із нинішніми та колишніми гравцями, і ми щовечора демонструємо класичні ігри - все, щоб продовжувати залучати наших шанувальників у цей час " [26].

Інший підхід полягає у збільшенні гнучкості варіантів оплати для споживачів, які шукають спортивний контент. НБА та Turner Sports зняли оплату

на підписку для огляду архівних ігор League Pass. Те саме робить MLB вищої ліги, пропонуючи свій архів ігор безкоштовно на MLB.TV та YouTube.

Відбуваються дискусії між спортивними організаціями та партнерами телемереж з метою пошуку взаємних рішень для пунктів "форс-мажорних обставин", які працюють для обох сторін. Сюди входять ліги, які виплачують мовникам компенсації, надають їм додаткові права та продовжують угоди. У Прем'єр-лізі комерційні угоди на клубному рівні, ймовірно, також потребують доопрацювання: чоловічі баскетбольні команди оголосили про зниження доходу більш ніж на 50%, а клуби Прем'єр-ліги готуються до втрачених доходів на 60-150 мільйонів доларів.

За словами Татума, "наші мовні партнери по-справжньому розуміють, і ми працюємо з ними над різними формами контенту. Це не тільки НБА. Мільйони шанувальників по всьому світу шукають контент. Наразі ми тісно співпрацюємо з нашими партнерами у галузі мовлення, цифрового та маркетингового пошуку, щоб знайти шляхи залучення до них".

Дивлячись на довгострокову перспективу, основна модель функціонування спортивних ліг повинна залишатися незмінною. Ліги все одно організовуватимуться однаково - через змагальний сезон із заздалегідь визначеною тривалістю, коли кожна команда гратиме одна з одною. Однак пандемія коронавірусу підкреслює, наскільки ця модель залежить від телевізійного мовлення та аудиторії в прямому ефірі.

Стефан Холл [26] вбачає у спортивній індустрії три трансформаційні тенденції, які слід очікувати.

- 1) Збільшення споживання засобів масової інформації, спричинене коронавірусом, не відповідає традиційному телевізійному телебаченню, яке структурує свої основні програми навколо вечірнього прайм-тайму. Це, швидше за все, прискорить прийняття послуг D2C для розповсюдження спортивного контенту. Зараз ці послуги є більш привабливими, оскільки у них немає фіксованого розкладу. Споживачі будуть пробувати більше таких послуг - і

багато хто буде дотримуватися їх, як тільки пандемія вщухне, - прискорюючи існуючий спад у кабельному телебаченні.

2) Це, в свою чергу, зменшить рекламні доходи мовників та їхню можливість купувати спортивні права. Для спортивної індустрії ймовірним наслідком є те, що ліги все частіше звертатимуться до своїх внутрішніх служб для продажу вмісту, а також потенційно укладатимуть більше угод з іншими цифровими гравцями. Amazon продемонстрував доказ цієї концепції: кількість підписників на послугу Prime Video у Великобританії зросла на 35% у четвертому кварталі 2019 року, що збігається з першою в історії трансляцією ігор Прем'єр-ліги.

Залежність спортивних ліг від мовників, а мовників від доходів від реклами підкреслює необхідність вивчення більш різноманітних потоків доходу. Сюди можуть входити моделі монетизації в реальному часі, такі як ігровий перегляд (наприклад, реальні платежі за цифрові товари, нові кути камер, коментарі шанувальників та статистичний аналіз) та азартні ігри.

Відсутність «справжнього» спорту дає можливість зростати віртуальним технологіям. Вже зараз спортивні ліги по всьому світу використовують кіберспорт, щоб підтримувати інтерес і почуття конкуренції під час відсутності чемпіонатів. За останні роки кіберспорт масово зріс і представляє новий спосіб залучення фанів і отримання прибутку. Крім того, імерсивні технології (технології розширеної реальності) можуть дозволити шанувальникам переживати ігри в прямому ефірі, не будучи фізично присутніми.

Таким чином, у часи пандемії здатність спорту об'єднувати людей втрачається як ніколи. Проте маючи правильні стратегії, спорт, взагалі, спортивні ліги, зокрема, криза можуть вийти сильнішими та популярнішими, ніж будь-коли.

Для виходу з кризової ситуації у російському футболі І. В. Солнцев [38] пропонує вжити таких заходів, що спрямовані на зменшення залежності від державних коштів, і збільшення комерційних джерел прибутків. Проте ці заходи

краще зможуть бути реалізованими при поверненні до звичайного ритму життя, не в умовах пандемії.

Висновки до 1 розділу

1. Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на всі сфери життєдіяльності людини, у тому числі і на спорт. Це відобразилося, в першу чергу, на організації та проведенні змагань, фінансуванні спорту.

2. Щодо організації і проведення змагань необхідно відзначити наступне: перенос термінів ігор, скорочення кількості ігор у сезоні, змагання без уболівальників або з обмеженою їх кількістю, неповний склад команд через хворих спортсменів, поширення додаткових заходів безпеки для запобігання поширення вірусу. За прогнозами перенесення і скасування змагань скоротять дохід світової спортивної індустрії на \$ 61,6 млрд.

3. Зменшення фінансування спорту, а отже прибутків ліг, клубів, спортсменів, пов'язано з переглядом умов контрактів з телеканалами, спонсорських угод, кризою у бізнесі приватних власників клубів і через це неможливість дотацій власної команди.

4. Проте зараз ліги відшуковують можливі шляхи виходу з ситуації. Особливо активні і ефективні в цьому процесі американські ліги. Намагаючись утримати споживачів, вони надають доступ до архівних матеріалів, документальних фільмів (часто скасовують плату за прогляд), започаткували кіберспортивний формат ігор, збільшили активність у соціальних мережах тощо.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Методи дослідження

Для вирішення поставлених завдань дослідження нами були використані наступні методи:

- аналіз науково-методичної літератури, документальних матеріалів, даних мережі Інтернет;
- синтез та узагальнення;
- порівняння;
- системний підхід;
- експертне оцінювання.

2.1.1 Аналіз науково-методичної літератури, документальних матеріалів, даних мережі Інтернет. Цей метод дослідження дозволив переконатися в актуальності обраної теми, одержати загальне уявлення про ступінь розробленості досліджуваної проблеми, а саме про проблему пандемії в спорті [1, 3, 6,14].

Аналіз та узагальнення науково-методичної літератури і матеріалів мережі Інтернет були використані при формулюванні цілі та визначенні мети роботи, методів дослідження, організації та проведення дослідження, а також аналізу та інтерпретації отриманих даних.

2.1.2 Синтез та узагальнення. Використовувалися у роботі для виділення основних напрямків впливу на розвиток міжнародного та вітчизняного спорту, у тому числі футболу. Це були основні методи при підготовці розділу 1 та висновків.

2.1.3 Системний підхід. Системний підхід полягає в комплексному дослідженні великих і складних об'єктів (систем), вивченні їх як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх елементів. Виходячи з цього принципу, кожен елемент системи розглядається в його зв'язку і взаємодії з іншими

елементами, виявляється вплив властивостей окремих частин системи на її поведінку в цілому, визначається оптимальний режим її функціонування [17].

В нашому дослідженні системний підхід дозволив всебічно оцінити вплив пандемії на функціонування вітчизняних футбольних клубів, ліг.

2.1.4 Експертне опитування – метод одержання інформації за допомогою знань компетентних осіб, кваліфікованих, досвідчених фахівців, які висловлюють свої думки з певних питань [17].

Нами було проведено експертне опитування, в якому взяло участь 5 осіб, з них три футбольних арбітра, заступник дитячої юнацької ліги по футболу, співробітник Української асоціації футболу. Анкета експертного опитування представлена у додатку А.

2.2 Організація дослідження

Дослідження проводились у 4 етапи протягом 2019–2020 рр.

Перший етап (вересень – грудень 2019 р.): здійснювався пошук, аналіз і вивчення науково-методичної та спеціальної літератури. Це дозволило обґрунтувати актуальність і напрями досліджень, сформулювати мету і завдання, визначити наукову новизну, предмет і об'єкт досліджень, практичну значущість роботи. На даному етапі відбувалася підготовка першого розділу.

На другому етапі (січень-травень 2020 р.) підібрано та описано наукові методи задля проведення дослідження. На даному етапі відбувалася підготовка другого та третього розділу.

На третьому етапі (червень-жовтень 2020 р.) здійснено експертне опитування. На даному етапі відбувалася підготовка четвертого розділу.

На четвертому етапі (листопад 2020 р.) відбувалося формулювання висновків і також підготовка роботи до захисту.

РОЗДІЛ 3

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ФУТБОЛУ

3.1 Вплив пандемії COVID-19 на організацію і проведення змагань в українському футболі

Український спорт не став виключенням щодо негативного впливу на нього пандемії.

З другої половини березня 2020 р. на території України припинено будь-які спортивні змагання. Повернення українського футболу відбулося 30 травня, але не повністю. В умовах пандемії грають лише команди вищої ліги, та не всі. Наприклад, ФК Карпати не змогли розпочати турнір, через COVID-19. Матчі в другій лізі наразі не продовжили, а от в першій лізі триває інтрига. Не дивлячись на нижчі ліги, команди вищих дивізіонів хотіли дограти чемпіонат. По-перше, є рекомендації УЄФА щодо продовження сезону, якщо дозволяє епідемія. Україна - це не Англія чи Іспанія, які можуть дозволити зупинити турнір. З іншого боку, розповсюдження COVID-19 не критично [1].

До кінця дев'яти турів у трьох командах (Динамо, Зоря-46 Десна-44) була майже однакова кількість очок, і ніхто не хотів поступатись за право брати участь у Лізі чемпіонів. Було два способи. Перший – визначити команду по турнірній таблиці, який не до вподоби ФК Динамо. Другий – учасник визначався по рейтингу, цей спосіб був не зручний для ФК Зоря. А ФК Десні ніякий спосіб не влаштував, тільки продовження чемпіонату.

Хоч з 17 березня в нашій країні почався карантин, українські клуби готувались до сезону. Наприклад гравці ФК Зоря залишались в Запоріжжі, там і провели карантин. Готувались до змагань в онлайн - режимі, під наглядом тренерів фізпідготовки. Динамівці також не вели колективної роботи. Це можна було бачити з соцмереж футболістів, які постили тренування в один той самий час з різними геолокаціями. Гравці Десни провели час теж по домівках.

У ФК Шахтар була достатня перевага над суперниками, чемпіонство від них нікуди не дінеться, але клуб готувався до матчу відповіді 1/8 фіналу ЛЄ

проти ФК Вольфсбурга. Перший матч наш клуб провів на виїзді і переміг з рахунком 2:1, і це був чудовий результат перед матчем відповіддю. Проте не було відомо коли відбудеться повторний матч чи взагалі він буде. За останніми новинами, матчі 1/8 фіналу УЄФА планували провести 2 чи 3 серпня, і матч все таки відбувся. Тому Шахтар міг підтримувати форму у чемпіонаті. Але головному тренеру цього було мало і він під час всього карантину займався на базі у Святошино.

Якщо вища ліга дограє сезон, то в першій ситуація інша, не всі клуби хочуть догравати чемпіонат і мріють завершити його достроково за турнірною таблицею 19 турів. На раді ліг прийнято рішення про скасування чемпіонату у другій лізі. Там всі клуби вирішили не догравати чемпіонат, тому що не граючи вони економлять. Навіть на тестуванні на Covid -19.

3.2 Фінансовий аспект впливу пандемії на розвиток українського футболу

Українська асоціація футболу отримала 4,3 млн євро допомоги від УЄФА на боротьбу корона вірусом, але розподіляти ці кошти не поспішають. Футбольний клуб Прикарпаття планує взагалі не догравати чемпіонат для того щоб зберегти кошти для участі в наступному сезоні. Як відомо, що клуб складається тільки з вихованців місцевого футболу і фінансується з бюджету міста. А бюджет Івано-Франківська в боротьбі з корона вірусом сильно спорожнів, зараз взагалі стоїть питання не про продовження сезону а взагалі про існування футбольного клубу. Тому клубу вигідно, щоб сезон 2019/2020 закінчився достроково, а на гроші, що зекономили могли б почати новий сезон. Івано-франківці заявляють що проти продовження чемпіонату, бо без глядачів це не видовище. А футболісти можуть втратити ігрову форму і можливо й не набрати, але керівництву байдуже. Перша і друга ліга України – рівень не дуже високий, тому і гравці не так серйозно ставляться до своєї підготовки. Це означає що український футбол може втратити багато талановитих футболістів: на рівні дитячо –юнацького спорту і професійних спортсменів.

Дуже поганий стан в ФК Карпати: у клубі не має ніякої конкуренції, ще й через пандемію втратили двох легіонерів (Марвіна Мартінса та Тіма Галла, обидва з Люксембургу). Крім цього у клубі змінився власник - Олег Смалійчук - він викупив половину прав на клуб. Інша половина прав на футбольний клуб належала Ігорю Коломойському який не фінансував клуб з 2014 року. У клубі стоїть головне завдання знайти можливості взагалі існувати. Клуб навіть не міг дотримуватись правил всіх санітарних умов під час пандемії, тому що не вистачало фінансів. За рекомендаціями МОЗ на виїзний матч потрібно їхати трьома автобусами, і знімати весь готель. ФК «Карпати» на це не готовий.

Інші клуби вищої ліги таких проблем як у ФК «Карпати» не мають. Наприклад в Європі, де зупинився чемпіонат для клубів, це була суттєва втрата прибутків. В Україні – все не так трагічно. Тому що наші клуби від продажу квитків, і атрибутики не мали великих доходів. Прибутки на права трансляцій маленькі, і то не для всіх. Переважно для клубів Р. Ахметова, які отримували кошти від каналу Футбол (Шахтар, Олександрія, Колос, Олімпік, Львів, Маріуполь). Про скорочення зарплат оголосили лише два клуби – ФК Колос і ФК Львів [43].

3.3 Результати експертного опитування фахівців вітчизняного футболу

Нами було проведено експертне опитування, в якому взяло участь 5 осіб, з них три футбольних арбітра, заступник дитячої юнацької ліги з футболу, співробітник Української асоціації футболу.

В ході експертного дослідження було задане запитання про вплив пандемії COVID-19 на український футбол. Всі експерти відповіли, що вона спричинила значний вплив.

Надумку експертів, у вищій лізі (рис. 3.1) найбільше пандемія вплинула на:

- організацію і проведення змагань;
- систему змагань;
- тренувальний процес футболістів.

Рис 3.1. Напрямки впливу пандемії у вищій лізі з футболу

У першій лізі (рис. 3.2) найбільше пандемія вплинула на:

- організацію і проведення змагань;
- стан підготовленості футболістів;
- тренувальний процес футболістів.

Рис 3.2. Напрямки впливу пандемії у першій лізі з футболу

У другій лізі (рис. 3.3) найбільше пандемія вплинула на:

- організацію і проведення змагань;

- стан підготовленості футболістів;
- фінансове становище ліги.

Рис 3.3. Напрямки впливу пандемії у другій лізі з футболу

За інформацією, представленою інтернет-виданням Главком від 30.05.2020 [6], Українська асоціація футболу отримала 4,3 млн євро допомоги від УЄФА на боротьбу корона вірусом. Експерти зазначили, що ці гроші витрачені на:

- тестування арбітрів, спостерігачів та працівників. З 01.06.20 вони проводяться кожні 2 тижні на наявність Covid-19 за допомогою ПЛР-тестування;
- підтримку всіх футбольних клубів і збірної команди, проведення матчів і профілактичних заходів під час проведення змагань;
- проведення матчів у місцях, з найменшим рівнем захворюваності на COVID-19.

Всі експерти відзначили, що в умовах пандемії збільшилися витрати клубів при проведенні матчів, а при цьому значно скоротилися фінансові надходження до клубів, призупинено дія договорів зі спонсорами.

Експерти вважають, що потрібно проводити тестування гравців на Covid - 19 перед матчами, а при збільшенні показників захворюваності в країні, доцільно

проводити матчі без глядачів. Варто дотримуватися маскового режиму глядачами під час матчів.

За допомогою опитування експертів встановлено, що найбільш перспективними шляхами розвитку вітчизняного футболу в умовах пандемії можуть бути:

1. проведення матчів у місцях, з найменшим рівнем захворюваності на COVID-19;
2. зміна системи змагань, спрямована на зменшення переїздів команд;
3. вивчення досвіду інших країн щодо розвитку спорту, зокрема футболу в умовах пандемії;
4. онлайн тренування (індивідуальні);
5. фінансова допомога від держави;
6. розміщення архівів всіх попередніх ігор на офіційних сайтах спортивних організацій.

Висновки до розділу 3

1. Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на український футбол. Це відобразилося, в першу чергу, на організації та проведенні змагань: перенесено або відмінено ігри, проведення змагань змагання без уболівальників або з обмеженою їх кількістю, неповний склад команд через хворих спортсменів, поширення додаткових заходів безпеки для запобігання поширення вірусу.

2. Зменшення фінансування ліг, клубів, спортсменів, пов'язано з переглядом умов спонсорських угод, кризою у бізнесі приватних власників клубів і через це неможливість дотацій власної команди.

3. На думку експертів пандемія по-різному вплинула на футбольні ліги. У вищій лізі найбільше пандемія вплинула на організацію і проведення змагань ($\bar{x} = 5$ балів), систему змагань ($\bar{x} = 4$ бали), тренувальний процес футболістів ($\bar{x} = 4$ бали), а отже і стан підготовленості спортсменів ($\bar{x} = 3$ бали), фінансове становище ліги ($\bar{x} = 3$ бали).

У першій лізі найбільше постраждали від пандемії система змагань ($\bar{x} = 5$ балів), стан підготовленості спортсменів ($\bar{x} = 4$ бали), організація і проведення змагань ($\bar{x} = 3$ бали), фінансове становище ліги ($\bar{x} = 3$ бали).

У другій лізі найбільше пандемія вплинула на організацію і проведення змагань ($\bar{x} = 5$ балів), фінансове становище ліги ($\bar{x} = 3$ бали), стан підготовленості спортсменів ($\bar{x} = 3$ бали).

4. За допомогою опитування експертів встановлено найбільш перспективні шляхи розвитку вітчизняного футболу в умовах пандемії.

РОЗДІЛ 4

АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час досліджень встановлено, що пандемія COVID-19 вплинула на розвиток міжнародного та вітчизняного спорту. Узагальнено основні напрями впливу. Найбільший вплив спричинено на організацію і проведення змагань, а також на фінансовий стан спортивних організацій

У вітчизняному футболі на кшталт міжнародному спорту на початку введення карантину призупинено проведення змагань та спільних тренувань спортсменів. Після зняття карантину турніри відновилися, але у нових умовах: без глядачів, потім з невеликою їх кількістю, з дотриманням профілактичних заходів (масковий режим, соціальна дистанція, дезінфекція).

Обов'язковою умовою сьогодні проведення футбольних турнірів є тестування арбітрів, спортсменів, спостерігачів тощо. Як зазначили експерти видатки на проведення змагань зросли, а прибутки суттєво скоротилися. Через таку ситуацію УЄФА своїм членам на боротьбу коронавірусом виділяє кошти в якості допомоги. Українська асоціація футболу також за цією програмою отримала 4,3 млн євро.

Проте порівнюючі наслідки впливу пандемії COVID-19 на провідні футбольні ліги Англії, Німеччини, Італії та України, більш фінансові збитки відчують саме закордонні клуби та ліги через спроможність значно більше заробляти у минулому.

Проте зарубіжний професійний спорт, особливо американський, швидше за вітчизняний адаптується до змінених умов функціонування, знаходячи різні шляхи виходу з кризи.

Отже, вперше вперше узагальнено основні напрями впливу, що обумовили зміни у функціонуванні футболу; доповнено дані щодо особливостей розвитку футболу в Україні в умовах пандемії.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз літературних та документальних джерел, а також інформації мережі Інтернет дозволив встановити основні напрямки впливу пандемії COVID-19 на розвиток спорту. Це відобразилося, в першу чергу, на організації та проведенні змагань (перенос термінів ігор, скорочення кількості ігор у сезоні, змагання без уболівальників або з обмеженою їх кількістю, неповний склад команд через хворих спортсменів, поширення додаткових заходів безпеки для запобігання поширення вірусу), фінансуванні спорту (скорочення контрактів з телеканалами, спонсорських угод, кризою у бізнесі приватних власників клубів і через це неможливість дотацій власної команди).

2. Найуспішнішими лігами в аспекті виходу з кризової ситуації виявилися американські ліги. Намагаючись утримати споживачів, вони надають доступ до архівних матеріалів, документальних фільмів (часто скасовують плату за перегляд), започаткували кіберспортивний формат ігор, збільшили активність у соціальних мережах тощо.

3. Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на український футбол. Основними напрямками впливу на думку експертів ($n = 5$) стали також організація і проведення змагань: $\bar{x} = 5$ балів у вищій та другій лігах, $\bar{x} = 3$ бали у першій лізі; система змагань: $\bar{x} = 5$ балів у першій лізі, $\bar{x} = 4$ бали у вищій лізі; тренувальний процес футболістів: $\bar{x} = 4$ бали у вищій лізі; стан підготовленості спортсменів: $\bar{x} = 3$ бали у вищій та другій лізі, $\bar{x} = 4$ бали у першій лізі; фінансове становище ліги: $\bar{x} = 3$ бали у всіх лігах.

4. За допомогою опитування експертів встановлено найбільш перспективні шляхи розвитку вітчизняного футболу в умовах пандемії. До них можна віднести: проведення матчів у місцях, з найменшим рівнем захворюваності на COVID-19; зміна системи змагань, спрямована на зменшення переїздів команд; вивчення досвіду інших країн щодо розвитку спорту, зокрема футболу в умовах пандемії; онлайн тренування (індивідуальні); фінансова

допомога від держави; розміщення архівів всіх попередніх ігор на офіційних сайтах спортивних організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. «Зенит» занял первое место по выручке и прибыли среди российских клубов // DP.ru [Электронный ресурс]. URL: https://www.dp.ru/a/2020/05/30/Zenit_zanjat_pervoe_mest (дата обращения: 30.05.2020).
2. «Луч» из Владивостока снимется с ФНЛ. Клуб остался без денег из-за коронавируса // Чемпионат [Электронный ресурс]. URL: <https://www.championat.com/football/article-4008487-luch-iz-vladivostokasnimetsja-s-fnl-klub-ostalsja-bez-deneg-iz-za-koronavirusa.html> (дата обращения: 03.05.2020).
3. «Рубин» останется конкурентно способным в РПЛ, потеряв 70% финансирования // Спорт день за днем [Электронный ресурс]. URL: <https://www.sportsdaily.ru/articles/rubin-ostanetsya-konkurentosposobnym-v-rplpoteryav-70-finansirovaniya> (дата обращения: 04.05.2020).
4. Аньєлі А.О. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://m.ua.tribuna.com/football/1088781609.html> (Дата звертання 30.05.2020)
5. Вербицький І.В Суркіс І.М. [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://glavcom.ua/sport/publications/pandemiya-ne-virok-ukrajinskiy-futbol-i-kriza-hto-kogo--676010.html>(Дата звертання 27.04.2020)
6. Вербицький І.В. Реанімація українського футболу [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://glavcom.ua/sport/publications/hto-kogo-obdurit-ukrajinskiy-futbol-povertajetsya-do-zhittya-pislya-pandemiji-683660.html> (Дата звертання 30.05.2020)
7. Вербицький І.В. Реанімація українського футболу [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://glavcom.ua/sport/publications/pandemiya-ne-virok-ukrajinskiy-futbol-i-kriza-hto-kogo--676010.html> (Дата звертання 27.04.2020)
8. Вербицький І.В. Реанімація українського футболу [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://glavcom.ua/sport/publications/sport-uzhe-nikoli>

ne-bude-takim-yakim-buv-do-koronavirusu-671940.html (Дата звертання 29.04.2020)

9. Вербицький І.В. Реанімація українського футболу [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://glavcom.ua/sport/publications/hto-kogo-obdurit-ukrajinskiy-futbol-povertajetsya-do-zhittya-pislya-pandemiji-683660.html> (Дата звертання 08.09.2020)

10. Вікіпедія [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BB%D0%B8%D1%8F%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%B8_COVID-19_%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82

11. Денисова Л. В. Измерения и методы математической статистики в физическом воспитании и спорте : Учебное пособие для вузов / Л. В. Денисова, И. В. Хмельницкая, Л. А. Харченко. – К. : Олимп. лит., 2008. – 127 с.

12. Економічний форум[Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/sports-covid19-coronavirus-excersise-specators-media-coverage/> (Дата звертання 08.05.2020)

13. Журнал СБК [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.sbc.ru/news/covid-to-halve-2020-sports-calendar.html> (Дата звертання 22.05.2020)

14. Журнал СБК [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.sbc.ru/news/fans-vs-covid-research.html> (Дата звертання 30.09.2020)

15. Журнал СБК [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://www.sbc.ru/news/research-postcovid-attendance.html> (Дата звертання 23.06.2020)

16. Комплексне дослідження економіки російського футболу. Сезон 2019/20 // РwС [Електронний ресурс]. URL: <https://www.pwc.ru/ru/materials/rossiyskaya-premyer-liga-sezon-2019-2020.pdf> (дата звернення: 15.04.2020).

17. Леброн Д.Т. [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://novayagazeta.ru/articles/2020/03/12/84276-bystree-vyshe-strashnee> (Дата звертання 09.04.2020)

18. Магістр: обличчям до науки (технологія підготовки магістерських робіт за спеціальністю «Спорт») [Текст] : навч.-наоч. посіб. для студ. вищих навч. закладів фіз. виховання і спорту / Матвеев С. Ф., Борисова О. В., Когут І. О. [та ін.] – Львів : СПОЛОМ, 2015. – 88 с.

19. Министр спорта РФ — о сокращениях зарплат в клубах: «Профессиональные лиги не входят в компетенцию министерства» // Матч-тв [Электронный ресурс]. URL: https://matchtv.ru/football/matchtvnews_NI1178653_Ministr_sporta_RF__o_sokrashhenijah_zarplat_v_klubah_Ubah_Professionalnyje_ligi_ne_vkhodat_v_kompetenciju_Ministerstva (дата обращения: 03.05.2020).

20. Мокий М. С. Методология научных исследований: учебник / М. С. Мокий, А. Л. Никифоров, В. С. Мокий. - М. : Юрайт, 2014. - 255 с.

21. Мокін Б. І. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник / Б. І. Мокін, О. Б. Мокін. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 180 с.

22. Мухамадиев Д.С. Социокультурный потенциал футбольного клуба // Управление устойчивым развитием. 2018. № 2(15). С. 54–57

23. Рене Ф.М. [Электронный ресурс] Режим доступа : <https://novayagazeta.ru/articles/2020/03/12/84276-bystree-vyshe-strashnee> (Дата звертання 09.04.2020)

24. Савраева О.А. [Электронный ресурс] Режим доступа:<https://www.forbes.ru/biznes/399039-vremya-pustyh-tribun-kak-pandemiya-izmenila-dohody-zvezd-sporta> (Дата звертання 27.06.2020)

25. СКУ [Электронный ресурс] Режим доступа : <https://scu.org.ua/news/vsesvitni-igri-2021-otrimali-novu-nazvu-cherez-koronavirus/> (Дата звертання 17.07.2020)

26. Солнцев И.В. Повышение финансовой устойчивости российских футбольных клубов // Экономический журнал ВШЭ. 2020. № 1. С. 117–145. DOI: 10.17323/1813-8691-2020-241-117-145.

27. Солнцев И.В. Повышение финансовой устойчивости российских футбольных клубов // Экономический журнал ВШЭ. 2020. № 1. С. 127–148. DOI: 10.17323/1813-8691-2020-241-117-145.

28. Солнцев И.В. Повышение финансовой устойчивости российских футбольных клубов // Экономический журнал ВШЭ. 2020. № 1. С. 114–153. DOI: 10.17323/1813-8691-2020-241-117-145.

29. Солнцев И.В. Разработка унифицированного подхода к оценке стоимости футбольных клубов // Корпоративные финансы. 2018. Т. 12. № 1. С. 77–90

30. Солнцев И.В. Разработка унифицированного подхода к оценке стоимости футбольных клубов // Корпоративные финансы. 2018. Т. 12. № 1. С. 70–95.

31. Солнцев И.В., Кудиш А.С. Оценка стоимости спортивного клуба на примере футбольного клуба «Зенит» // Имущественные отношения в РФ. 2018. № 11(206). С. 52–64.

32. Солнцев И.В., Пименов С.А. Применение правил финансового «фэйр-плэй»: зарубежный опыт и российская практика // Финансы и кредит. 2015. № 41. С. 35–49.

33. Суркіс І.М. [Электронний ресурс] Режим доступу:<https://glavcom.ua/sport/publications/pandemiya-ne-virok-ukrajinskiy-futbol-i-kriza-hto-kogo--676010.html> (Дата звертання 27.04.2020)

34. Суркіс І.М. [Электронний ресурс] Режим доступу:<https://glavcom.ua/sport/publications/pandemiya-ne-virok-ukrajinskiy-futbol-i-kriza-hto-kogo--676010.html>(Дата звертання 27.04.2020)

35. Такахасі Х.М. [Электронний ресурс] Режим доступу: <https://novayagazeta.ru/articles/2020/03/12/84276-bystree-vyshe-strashnee> (Дата звертання 09.04.2020)

36. Татум М.О.[Электронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/sports-covid19-coronavirus-excersise-specators-media-coverage/> (Дата звертання 08.05.2020)

37. Твітер [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://m.ua.tribuna.com/football/1088781609.html> (Дата звертання 30.05.2020)

38. Холл С.О. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/sports-covid19-coronavirus-excersise-specators-media-coverage/> (Дата звертання 08.05.2020)

39. Холл С.О. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/sports-covid19-coronavirus-excersise-specators-media-coverage/> (Дата звертання 08.05.2020)

40. Шиян Б. М. Теорія і методика наукових педагогічних досліджень у фізичному вихованні та спорті : Навчальний посібник // Б. М. Шиян, О. М. Вацеба. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. – 276 с.

41. Football.ua [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://football.ua/countriseelse/417165-koronavirus-chto-ehto-i-kak-on-vlijaet-na-futbol.html> (Дата звертання 17.03.2020)

42. Russian.rt.com [Електронний ресурс]. URL: <https://russian.rt.com/sport/article/740251-oreschuk-dinamo-koronavirus-futbol-kokorin> (дата звернення: 07.05.2020).

43. Russian.rt.com [Електронний ресурс]. URL: <https://russian.rt.com/sport/article/740251-oreschuk-dinamo-koronavirus-futbol-kokorin> (дата звернення: 07.05.2020)

44. Tribuna.com [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://ua.tribuna.com/coronaviridae-covid-19/>(Дата звертання 29.08.2020)

ДОДАТКИ

АНКЕТА

Шановний респонденте!

Національний університет фізичного виховання і спорту України проводить опитування, присвячене вивченню функціонування футболу в умовах пандемії. Ваші відповіді допоможуть нам визначити наслідки і шляхи виходу з ситуації.

Дякуємо за участь в дослідженні!

Анкета

1. Який вплив пандемії COVID-19 на український футбол?

- A. дуже великий;
- B. значний;
- C. помірний;
- D. немає ніяких змін;
- E. свій варіант :.....

Якщо Ваша відповідь D – переходьте до питання 5.

2. На Вашу думку, у вищій лізі найбільше пандемія вплинула на:

Об'єкт впливу	Ступінь впливу в балах					
організацію і проведення змагань	0	1	2	3	4	5
систему змагань	0	1	2	3	4	5
фінансове становище клубів	0	1	2	3	4	5
фінансове становище ліги	0	1	2	3	4	5
стан підготовленості футболістів	0	1	2	3	4	5
тренувальний процес футболістів	0	1	2	3	4	5
кількість легионерів у клубах	0	1	2	3	4	5
зарплати гравців	0	1	2	3	4	5
зарплати адміністративних працівників	0	1	2	3	4	5
Ваш варіант	0	1	2	3	4	5

Оцініть кожний показник (за шкалою від 0 до 5 - максимальне значення)

3. На Вашу думку, у першій лізі найбільше пандемія вплинула на:

Об'єкт впливу	Ступінь впливу в балах					
організацію і проведення змагань	0	1	2	3	4	5
систему змагань	0	1	2	3	4	5
фінансове становище клубів	0	1	2	3	4	5

фінансове становище ліги	0	1	2	3	4	5
стан підготовленості футболістів	0	1	2	3	4	5
тренувальний процес футболістів	0	1	2	3	4	5
кількість легіонерів у клубах	0	1	2	3	4	5
зарплати гравців	0	1	2	3	4	5
зарплати адміністративних працівників	0	1	2	3	4	5
Ваш варіант	0	1	2	3	4	5

Оцініть кожний показник (за шкалою від 0 до 5 - максимальне значення)

4. На Вашу думку, у другій лізі найбільше пандемія вплинула на:

Об'єкт впливу	Ступінь впливу в балах					
організацію і проведення змагань	0	1	2	3	4	5
систему змагань	0	1	2	3	4	5
фінансове становище клубів	0	1	2	3	4	5
фінансове становище ліги	0	1	2	3	4	5
стан підготовленості футболістів	0	1	2	3	4	5
тренувальний процес футболістів	0	1	2	3	4	5
кількість легіонерів у клубах	0	1	2	3	4	5
зарплати гравців	0	1	2	3	4	5
зарплати адміністративних працівників	0	1	2	3	4	5
Ваш варіант	0	1	2	3	4	5

Оцініть кожний показник (за шкалою від 0 до 5 - максимальне значення)

5. За інформацією, представленою інтернет-виданням Главком від 30.05.2020, Українська асоціація футболу отримала 4,3 млн євро допомоги від УЄФА на боротьбу корона вірусом. На що пішли ці кошти?

---

6. Чи збільшилися витрати клубів при проведенні матчів в умовах пандемії?

A. так;

B. ні;

C. важко відповісти;

D. свій варіант : .....

7. Чи доцільно проводити тестування гравців на Covid -19 перед матчами?

A. так;

B. ні;

- C. важко відповісти;
- D. свій варіант :.....

8. Чи варто проводити матчі без глядачів?

- A. так;
- B. ні;
- C. важко відповісти;
- D. свій варіант :.....

9. Чи варто дотримуватися маскового режиму глядачами під час матчів?

- A. так;
- B. ні;
- C. важко відповісти;
- D. свій варіант :.....

10. Чи вплинула пандемія на спонсорство клубів, ліг?

- A. так, зменшилася кількість спонсорів;
- B. так, призупинена дія договорів зі спонсорами;
- C. ні;
- D. важко відповісти;
- E. свій варіант :.....

11. На вашу думку, найбільш перспективними шляхами розвитку вітчизняного футболу в умовах пандемії можуть бути (до 3-х варіантів):

- A. онлайн тренування (індивідуальні);
- B. проведення матчів у місцях, з найменшим рівнем захворюваності на COVID-19;
- C. зменшення кількості ігор в сезоні;
- D. зміна системи змагань, спрямована на зменшення переїздів команд;
- E. вивчення досвіду інших країн щодо розвитку спорту, зокрема футболу в умовах пандемії;
- F. фінансова допомога від держави;
- G. активізація діяльності в соц. мережах, на офіційних сайтах з боку спортсменів, клубів, ліг
- H. випуск відеоігор за участю гравців українських ліг;
- I. розміщення архівів всіх попередніх ігор на офіційних сайтах спортивних організацій;
- J. збільшити вартість квитків на матчі під час пандемії
- K. свій варіант _____

П.І.Б. (за бажанням) _____

Посада _____

Організація _____

Стаж діяльності у сфері футболу _____